

1 Johdanto

Vesien ja meren tilan parantamisen kokonaisuuden (Ahti) tavoitteena on edistää vesien ja meriympäristön hyvän tilan saavuttamista, ravinteiden kierrätystä, ravinneomavaraisuutta ja huoltovarmuutta sekä samalla vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja hillitä ilmastonmuutoksen etenemistä. Kokonaisuuden alla toteutetaan entistä Vesiensuojelun tehostamisohjelmaa, Ravinteiden kierrätyksen ohjelmaa ja vuonna 2021 käynnistettyä Saaristomeri-ohjelmaa. Ohjelma toteuttaa pääministeri Orpon hallitusohjelman vesien ja meren, varsinkin Saaristomeren, tilan parantamiseen liittyviä kirjauksia.

Vuonna 2024 rahoitus on 6 miljoonaa euroa ja kokonaisuudessaan rahoitus on yhteensä 30 miljoonaa euroa vuosina 2024–2027. Lisäksi vuonna 2024 on käytettävissä sitomatonta siirtomäärärahaa vajaat 40 miljoonaa euroa. Ohjelman rahoituksesta päätetään vuosittain valtion talousarviossa. Ohjelma täydentää muuta vesien- ja merensuojelun rahoitusta.

Vesien tilan parantamisen kokonaisuutta viedään eteenpäin seuraavien painopistealueiden kautta, joilla tavoitellaan mahdollisimman suurta vaikutusta vesien ja meren tilan paranemiseen koko Suomessa.

- Ravinnekuormitus kuriin
- Resurssit talteen ja käyttöön
- Maan rakenne kuntoon
- Haitta-aineet hallintaan

Työtä keskitetään hallitusohjelman mukaisesti erityisesti Saaristomerelle ja sen valuma-alueelle.

Vesien ja meren tilan parantaminen edellyttää oikein kohdennettuja ja mitoitettuja sekä laadukkaasti toteutettuja toimia niin valuma-alueella kuin vesistöissä. Valtioneuvostossa joulukuussa 2021 hyväksytyt vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027 ovat perusta vesien tilan parantamisen kokonaisuuden eteenpäin viemiselle.

Ahti-ohjelmaa koskevalle ministeriöiden väliselle yhteistyölle perustetaan vuoden 2024 aikana ympäristöministeriön johdolla toimiva virkatyöryhmä tai ohjausryhmä. Sen tehtävänä tulee olemaan ohjelman seuranta, strateginen ohjaaminen ja vesien ja meren tilan parantamiseen liittyvä eri ministeriöiden työn yhteensovittaminen.

Ahti-ohjelmaa johtaa kaksi ohjelmapäällikköä ja teemojen operatiivisesta toiminnasta vastaa neljä teemavastaavaa, joiden vastuunjaosta ja tehtävistä on sovittu erikseen.

2 Ohjelman yhteiset

2.1 Tulosohjaus- ja hankeohjaus

Vesien tilan parantamisen konkreettisten toimenpiteiden osalta päätoimija on ympäristöministeriön hallinnon alalla alueelliset ELY-keskukset. Ympäristöministeriö ohjaa ELY-keskuksia sekä virallisen tulosohjauksen kautta että tarkemmin Ahdin ohjelmapäälliköiden ja teemavastaavien toimesta. Määräraha- ja ohjekirjeet ovat keskeinen osa tulosohjausta, samoin ohjelmaan liittyvät erilliset teemakeskustelut.

Ravinnekuormitus kuriin, haitta-aineet hallintaan ja maan rakenne kuntoon -teemoissa hankeohjaus tapahtuu ensisijaisesti ELY-keskusten kautta. Näissä teemoissa ympäristöministeriön teemavastaavat ja ELY-keskusten asiantuntijat osallistuvat uusien hankkeiden arviointiin ennen varsinaisia rahoituspäätöksiä ELY-keskuksissa.

Resurssit talteen ja käyttöön -teemassa ympäristöministeriö toimii tukiviranomaisena ja vastaa avustushakujen järjestämisestä, hankkeiden arvioinnista ja valvonnasta, maksatuksista sekä tulokellisuuden arvioinnista.

Ympäristöministeriön suoraan rahoittamia hankkeita ohjataan hanke- tai teemakohtaisten ohjausryhmien kautta. Niissä kaikissa on ympäristöministeriön edustus.

2.2 Lainsäädännöllinen tausta

Valtioneuvoston asetusta kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2025 myönnettävästä valtionavustuksesta (669, 2020, ns. Kaupunkivesiasetus) muutettiin joulukuussa 2023. Syynä muutokseen oli ryhmäpoikkeusasetukseen (EU) 651/2014 vuoden 2024 alusta voimaan tulleet muutokset, jotka olivat teknisiä. Asetusmuutos (1227/2023) tuli voimaan 1.1.2024. Kevään 2024 aikana asetukseen tullaan tekemään myös De minimis -asetuksen päivityksen vaatimat muutokset.

Valtioneuvoston asetusta ravinteiden kierrätyksen ja jätevesihuollon energiatehokkuuden hankkeisiin vuosina 2020–2026 myönnettävästä valtionavustuksesta (657/2020, ns. Raki-asetus) muutettiin tammikuussa 2024. Syynä muutokseen oli niin ikään ryhmäpoikkeusasetukseen (EU) 651/2014 vuoden 2024 alusta voimaan tulleet muutokset. Asetusmuutoksen myötä myös valtion virastot ja laitokset voivat hakea rahoitusta yhteistoimintaan, ja yleispiirteinen DNSH (ei merkittävää haittaa) -arviointi vaaditaan jatkossa kaikilta hankkeilta. Asetusmuutos (10/2024) tuli voimaan 16.1.2024.

Valtioneuvoston asetusta vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015, ns. vesistökuunnostusasetus) muutettiin joulukuussa 2023. Myös tämän muutoksen syynä oli ryhmäpoikkeusasetukseen (EU) 651/2014 vuoden 2024 alusta voimaan tulleet muutokset. Asetusmuutos (1267/2023) tuli voimaan 1.1.2024 ja muutokset olivat lähinnä teknisiä. Asetusta sovelletaan edelleen sekä MMM:n että YM:n hallinnonaloilla hankkeisiin, joiden tavoitteena on vesistön ja muiden pintavesien sekä vesiympäristön käytön ja tilan parantaminen sekä tulva- tai kuivuusriskin vähentäminen. Suuri osa vesistökuunnostusasetuksen perusteella myönnettävistä avustuksista on ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävää valtionavustusta.

Kevään 2024 aikana valmistellaan uutta valtioneuvoston asetusta pohjaveden suojeluun ja kunnostamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Nykyisin pohjaveden suojelusuunnitelmien laatimiseen on myönnetty valtionavustusta suoraan valtionavustuslain nojalla. Tarvitaan tukiohjelmakohtaiset säännökset asetustasolle.

Vuoden 2024 aikana selvitetään lainsäädännön muutostarpeita, jotta peltomaan kipsikäsittelyä voitaisiin ulottaa tukena tai avustuksina muihin maanparannusaineisiin, kuten rakennekalkkiin ja kuituun.

2.3 Määrärahat ja talouden seuranta

Ahti-ohjelmalle on vuoden 2024 talousarviossa varattu 6 miljoonaa euroa. Lisäksi käytettävissä on kolmevuotista sitomatonta siirtomäärärahaa vuosilta 2022–2023 vajaat 40 miljoonaa euroa. Tästä noin 11 miljoonaa euroa on Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF) rahoitusta, joka on

tarkoitettu peltojen kipsikäsitteilyyn. Määrärahat ovat ympäristöministeriön menomomenteilla 35.10.23 Eräät ympäristömenot ja 35.10.61 Vesien ja ympäristönhoidon edistäminen.

Määrärahojen käyttöä seurataan vuoden aikana säännöllisesti. Alustava jako **vuodelle 2024** vuosien 2022–2024 määrärahojen osalta on esitetty alla olevassa taulukossa. Tarkempi talouden suunnittelu ja seuranta tehdään Teamsin Excel-taulukossa: [Ahti -budjettiseuranta](#).

AHTI-määrärahasuunnitelma (35.10.61)	TAE2022	TAE2023	TAE2024
Yhteensä	7	32,7	3
Ravinnekuormitus kuriin	0,4	2,3	
Resurssit talteen ja käyttöön		20	
Haitta-aineet hallintaan		4	
Maan rakenne kuntoon	7	4,7	3
Saaristomeripilotointi		4	

2.4 Toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta

Ohjelman toteutumisen seuranta ja ohjelmasta toteutettujen hankkeiden tuloksellisuutta tarkastellaan suhteessa ohjelman tavoitteisiin, mukaan lukien vaikutukset meriympäristön ja vesien hyvän tilan saavuttamiseen, ravinteiden kierrätykseen, ravinneomavaraisuuteen, huoltovarmuuteen, luonnon monimuotoisuuteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään.

Ohjelman toteutumisen seuranta koskevia yleisiä ja teemakohtaisia mittareita valmistellaan vuoden 2024 aikana; tavoitteena teemakohtaisesti 2–3 mittaria. Mittareita hyödynnetään ohjelman vaikuttavuuden seurannassa, raportoinnissa, sidosryhmäyhteistyössä ja ohjelman jatko-suunnittelussa. Mittareita kohdistetaan sekä toimenpiteiden toteutumisen että vaikuttavuuden seurantaan. Valmistelussa hyödynnetään mm. Vesiensuojelun tehostamisohjelmassa laadittua seurannan ohjeistusta ja toimintatapoja. Hallitusohjelman ja HELCOM-hot spot poistohakemuksen edellyttäminä mittareina käytetään ainakin ravinteiden (P ja N) kuormitusta Saaristomeren valuma-alueelta Itämereen ja ravinteiden kierrätyksen etenemistä Saaristomeren valuma-alueella.

Ohjelman etenemisen ja vaikuttavuuden seurantaan laaditaan vuosiraportti vuoden alussa. Vuoden 2024 aikana laaditaan raporttipohja ja vuotta 2024 koskien vuosiraportti laaditaan keväällä 2025. Lakisäätöistä vaikuttavuuden arviointia tehdään säännöllisesti myös valtionavustuslain nojalla (688/2001, 36 §). Vuonna 2024 tehdään vaikuttavuuden arviointi aikaisemman Ravinteiden kierrätyksen ohjelman toimintavuosista 2020–2023 sekä valmistaudutaan Vesiensuojelun tehostamisohjelman loppuarviointiin, joka toteutetaan kaikkien hankkeiden päätyttyä vuodenvaihteessa 2025–2026.

2.5 Lakisäätöinen raportointi

Resurssit talteen ja käyttöön sekä haitta-aineet hallintaan -teemojen osalta tukiviranomainen (ympäristöministeriö tai ELY) ilmoittaa myöntämänsä ja maksamansa EU-valtiontuet yritystukien ilmoituspalveluun (<https://yritystukienilmoitus.ahtp.fi/>). Kaikki edellisen vuoden maksatukset tulee raportoida tammikuun loppuun mennessä ja myönnettyt tuet 14 vrk kuluessa päätöksestä. EU-valtiontuet raportoidaan myös komission SARI2 -järjestelmään; tuet 14 vrk kuluessa ja edellisen vuoden maksatukset keväisin.

2.6 Ohjelman viestintä

Viestinnällä halutaan lisätä tietoisuutta Ahti-toimien vaikuttavimmista tuloksista ja konkreettista vesiensuojelukeinoista, jotta tieto leviää toimien potentiaalisille toteuttajille ja päättäjien tietoon samoin kuin suurelle yleisölle ohjelman hyväksyttävyyden vahvistamiseksi.

Viestinnällä halutaan lisätä tietoa ohjelman tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista. Lisäksi viestinnällä sitoutetaan ohjelman toimijoita ja sidosryhmiä yhteistyöhön. Viestintää toteutetaan erillisen viestintäsuunnitelman mukaisesti, joka laaditaan vuoden 2024 alkupuoliskon aikana.

2.7 Koulutukset ja tapahtumat

Vuonna 2024 järjestetään ympäristöhallinnossa muun muassa seuraavia koulutuksia ja työpajoja sekä sidosryhmätilaisuuksia Ahti-kokonaisuuteen liittyen. Lisäksi eri teemoihin liittyen järjestetään tilaisuuksia tai osallistutaan tilaisuuksiin, joissa teemojen työtä on mahdollista edistää.

- Vesistökuunnostusverkoston talviwebinaari: Turvetuotannosta poistuvien alueiden jatkokäyttö ja JTF-rahoitus 15.2.
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:n (SBB) työpajat kierrätysravinteiden laadusta maaliskuussa 2024
- Ministerien vierailu Saaristomeren valuma alueelle Saaristomeri-ohjelman toteutuksen edistämiseksi 14.5.
- Vesilaitosyhdistyksen (VVY) Valtakunnalliset vesihuoltopäivät 15.–16.5.
- Ympäristötiedon foorumin yhdessä eduskunnan ympäristö- ja maa- ja metsätalousvaliokuntien kanssa järjestämä Saaristomeri-tilaisuus 4.6.
- Maatalouden vesiensuojelun ja ympäristönsuojelun neuvottelupäivät 4.–5.6.
- Vesistökuunnostusverkoston vuosiseminaari 11.–12.6.
- John Nurmisen säätiön käynnistämä Itämeri-päivä ja ympäristöministeriön osallistuminen siihen 16.8.
- Vaikuta vesiin päivät 27.–28.8.
- Ohjelman sidosryhmäseminaari syksy 2024
- SBB:n Biotalouspäivät syksy 2024
- Pohjavesien neuvottelu- ja tutkimuspäivät, syksy 2024
- Alueidenkäytön neuvottelupäivät 1.–2.10.
- Tulva- pato- ja vesienhoitopäivät 31.10.2024–1.11.2024

3 Teemojen toteuttaminen

3.1 Ravinnekuormitus kuriin

Vesistökuunnostukset

Teeman toteuttamisen ensisijaisena välineenä jatketaan vuonna 2024 yhdistetyn kunnostusten ja vesienhallinnan valtionavustushakuja, jotka hallinnoidaan alueellisten ELY-keskusten kautta. Keskeinen vuoden 2024 ja tulevien vuosien kehityskohde on huolehtia siitä, että avustettavat hankkeet lähtevät omalta osaltaan jalkauttamaan valuma-alueelähtöisen vesienhallinnan tiekarttaa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hankkeet kytkevät yhteen vesistöissä ja niiden valuma-alueilla tehtävät toimet siten, että sekä ravinnekuormitus että sen haittavaikutukset vesistöissä vähenevät. Vesistökuunnostusten alueelliset asiantuntijaverkostot ja muut vesienhoidon alueelliset verkostomaiset toimijat ja organisaatiot ovat keskeisessä roolissa toimijoiden ja osaamisen yhteen tuomisessa. Siksi niiden toimintaedellytysten tukeminen sekä rahoituksen että laaja-alainen osaamisen kehittämisen kautta on toinen hallinnon keskeinen tehtävä.

Tässä tärkeä yhteistyökumppani ministeriölle on SYKE:n valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto, joka huolehtii kunnostustiedon ja vesienhoidon tutkimustiedon jakamisesta sekä järjestää valtakunnallisia tapahtumia kunnostustoimijoille. Vuonna 2024 SYKE käynnistää lisäksi kahdenväliset säännölliset kehittämiskeskustelut alueellisten ELY-keskusten kanssa, joissa käydään läpi mm. ELY:jen keskeiset tukitarpeet, alueellisten vesienhoidon hankkeiden tilanne ja haasteet hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa. SYKE raportoi tuloksista ympäristöministeriölle, jotta vesistökuunnostusten YM-ELY hallintomallia voidaan edelleen kehittää ja vertaisoppimista vahvistaa.

Lisäksi SYKE tekee vuosittaisen katsauksen valtakunnalliseen kunnostushankesalkkuun, kun ELYt ovat tehneet avustuspäätökset vuonna 2024 käynnistyvistä kunnostus- ja vesienhallintahankkeista. Sen pohjalta voidaan edelleen kehittää avustushakujen painopisteitä ja kriteereitä sekä etsiä keinoja kustannustehokkaiden kunnostustoimien käytön edistämiseksi, toimien paremmaksi kohdentamiseksi sekä alueellisen kattavuuden parantamiseksi. SYKE ja YM järjestävät lisäksi vuoden 2024 lopussa vesistö-kunnostusten alueellisille verkostoille yhteisen ja avoimen työpajamuotoisen läsnäolun.

Vesistö-kunnostusverkoston tarjoaman tiedonlevityksen lisäksi on katsottu tärkeäksi edelleen kehittää kunnostusalan menetelmäkehitystä ja osaamista. Ohjelma myös tukee sekä määrärahamyönnön että ohjausryhmätyöskentelyn kautta MMM:n koordinoiman vesialaan osaamisen kehittämishanketta. Hankkeen puitteissa toteutettiin vuosina 2021–2023 sekä yleinen että menetelmäosaamiseen keskittynyt koulutusjakso. Vuoden 2024 lopulla käynnistyy vesienhallintaan keskittyvä uusi koulutusmoduuli, joka tulee edellisten koulutusten tapaan olemaan ympäristöhallinnon edustajille ilmainen. Moduulia suunnitellaan yhdessä ELY-keskusten vesienhallinnan sekä ilmastoyksikön asiantuntijoiden kanssa.

Kunnostustoimialan menetelmäkehitystä tuetaan SYKEN koordinoimassa alusveden suodatuksen tutkimus- ja kehityshankkeessa, joka päättyy vuonna 2024. Muiden mahdollisten menetelmäkehityshankkeiden tarvetta sekä suodatushankkeen jatkotarpeita arvioidaan uudestaan vuoden 2024 lopulla.

Vesienhallinta

Maa- ja metsätalouden vesienhallinnan toimia edistetään vesien- ja merenhoidon avustushankkeiden sekä valuma-aluepilottien myötä. Tulevien toimien suunnittelua ohjaa vuoden 2024 alussa julkaistu Valuma-alue-suunnittelun tiekartta, jonka toimeenpanoa edistetään yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Tiekartan tarkempi toimeenpanon suunnittelu tehdään vuoden 2024 aikana.

Vuoden 2022 lopulla Etelä-Savossa, Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa sekä Uudellamaalla käynnistyneet valuma-aluepilottit jatkavat työtään vuonna 2024 ja niistä kertyvät kokemukset viedään vesi.fi-verkkosivuille vuoden 2024 lopulla valmistuvalle valuma-alue-suunnittelun teemasivustolle. Pilottien koordinoinnista vastaavat Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten vesienhallinnan koordinaattorit yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Pilottien toteutuksesta vastaa pilottialueen ELY-keskus yhteistyössä kullekin alueelle valitun toteuttajan kanssa. Suomen ympäristökeskuksella käynnistyi vuoden 2023 alussa oma hanke (SYKE valuma-aluepilottien asiantuntijana (PILOT)) pilottien tukemiseksi. Hankkeeseen kuuluu valuma-aluepilottien käynnistämisen lisäksi synteisin laatiminen olemassa olevasta tiedosta sekä menetelmistä. Hanke jatkuu vuonna 2024. Ympäristöministeriö osallistuu alueellisten pilottien ohjausryhmien toimintaan sekä SYKE:n tukihankkeen ohjaamiseen.

Menetelmiä maa- ja metsätalouden kestävään vesienhallintaan (Valumavesi) -hankkeessa on edistetty vuodesta 2021 alkaen kokonaisvaltaisen vesienhallinnan lähestymistapaa muun muassa tuottamalla lisää tietoa maa- ja metsätalousalueilla toteutettavasta luonnonmukaisesta vesienhallinnasta ja materiaalia löytyy Suomen ympäristökeskuksen sivuilta. Ympäristöministeriön hankerahoitus päättyi vuoden 2023 lopulla, mutta hanke jatkuu vuoden 2024 loppuun saakka muulla rahoituksella.

3.2 Resurssit talteen ja käyttöön

Vuonna 2024 järjestetään neljännesvuosittaisiin hakukierroksiin jaettu jatkuva avustushaku ravinteiden kierrätyksen hankkeille. Syksyllä järjestetään tarvittaessa avustushaku, mikäli sitomattomia varoja on vielä käytettävissä. Avustuksia voidaan myöntää investoinneille sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeille, joissa hyödynnetään yhdyskuntien ja vesien biomassoja ja sivuvirtoja sekä luodaan edellytyksiä kannattavalle kierrätysravinnemarkkinalle. Ravinteiden

kierrätyksen lisäksi tuetaan yhdyskuntien jätevedenkäsittelyn energiatehokkuutta ja -neutraaliutta edistäviä hankkeita.

Vuonna 2024 käynnistyvien hankkeiden tulee päättyä viimeistään vuoden 2025 lopussa. Avustushakumahdollisuuksista viestitään keväällä 2024 ja pääviestinä on mahdollisuus käynnistää vielä yli vuoden mittaisia hankkeita kesäkuuhun 2024 asti. Syksyllä 2024 viestitään tarpeen mukaan viime hetken mahdollisuudesta käynnistää lyhyehköjä selvityshankkeita.

Vesien ja meren ravinteet nostetaan avustushaun yhdeksi teemaksi huhtikuusta 2024 alkaen. Avustusta voidaan myöntää hankkeille, joiden tavoitteena on tehostaa vesien biomassojen, kuten ruokojen ja levien sekä nykyisin hyödyntämättä jäävien hoitokalastusmassojen ravinteiden kierrätystä ja jatkohyödyntämistä. Uuden teeman avustuksia pyritään painottamaan Saaristomeren alueelle.

Lisäksi teemassa toteutetaan vuosina 2024–2025 Saaristomerelle painottuvia täsmätoimia jätevesien ravinteiden poistoon ja kierrätykseen. Tavoitteena on parantaa pienten keskitettyjen jätevedenpuhdistamoiden toimintaa etenkin kuormitushuipuissa. Toimet voivat sisältää mm. selvityksiä kehitystarpeista ja tehostettua neuvontaa puhdistamoilla.

Vuoden 2024 alussa on aloitettu yhteistyö uuden valvojakonsultin kanssa. Teeman henkilöstö ohjaa valvojakonsulttia ja yhteistyön tapoja kehitetään vuoden aikana. Yhdessä konsultin kanssa järjestetään infotilaisuus uusille hankkeille syksyllä 2024. Teeman jäsenet osallistuvat ohjelman yhteisten sidosryhmätilaisuuksien toteuttamiseen. Teemasta osallistutaan myös keskeisiin alan tilaisuuksiin, joissa tavoitteena on viestiä avustumahdollisuuksista ja hankkeiden tuloksellisuudesta.

Vuoden 2024 aikana toteutetaan aiemman Raki-ohjelman vaikutusten arviointi vuosille 2020–2023. Arvioinnin hankinta ja toteutuksen ohjaus toteutetaan osana Resurssit talteen ja käyttöön -teemaa.

3.3 Maan rakenne kuntoon

Kipsi-hankkeen toimeenpanoa Saaristomeren valuma-alueella jatketaan vuonna 2024. Kipsikäsitelyllä voidaan vähentää merkittävästi ravinteiden ennen kaikkea fosforin huuhtoutumista peltoilta vesistöön. Hankkeen käytännön toteutusta hallinnoi Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Kipsihanke laajentui vuonna 2022 Varsinais-Suomen lisäksi Uudenmaan, Kaakkois-Suomen, Hämeen, Pirkanmaan, Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten alueelle EU elvytyspaketista saatavalla rahoituksella. Myös muilla rannikkoalueilla toimivan kipsihankkeen toteutus jatkuu vuonna 2024.

Kipsihankkeen ohella toteutetaan AIN3-hanketta Luken ja Syken yhteistyöllä. Hankkeessa pilotoidaan kolmen maanparannusaineen rinnakkaiskäyttöä (kipsi, rakennekalkki, ravinnekuitu) rinnakkaiskäyttöä Savijoen valuma-alueella Varsinais-Suomessa.

Hankkeessa saadaan uutta tietoa maanparannusaineiden toimintamekanismeista sekä niiden vesiensuojeluvaiikutuksista sekä useamman maanparannusaineen yhteislevityksen käytännön toteutusmahdollisuuksista. Tavoitteena vuonna 2024 on toteuttaa käytännön levityksiä. Hankkeen toinen osa jatkuu aina vuoden 2025 loppuun asti.

Lisäksi kuidun ja rakennekalkin vesiensuojeluvaiikutukset (RAKENNE-KUITU) –jatkohanke on käynnissä vuonna 2024. Hankkeessa on ollut tavoitteena muun muassa arvioida vaikutuksia vesistöhuuhtoumiin, satotasoihin ja eroosioherkkyyteen.

Hallitusohjelmassa on maanrakenne kuntoon teeman osalta kirjattu: *"Hallitus monipuolistaa maanparannusaineiden hyödyntämistä, kuten kipsi-, kuitu- ja rakennekalkkikäsitelyitä niin, että*

viljelijöillä on vaihtoehtoja valita itselleen parhaiten sopivia ratkaisuja.". Kirjauksen pohjalta selvitetään muiden maanparannusaineiden käytölle.

3.4 Haitta-aineet hallintaan

Vuonna 2024 haitta-aineet hallintaan -teeman tavoitteita edistetään avustushankkeiden avulla. Avustushakuja hallinnoi Etelä-Savon ELY-keskus. Syksyn 2023 avustushausta hyväksytyt kokonaisvaltaisiin kaupunkivesien hallintasuunnitelmiin keskittyvät hankkeet käynnistyvät alkuvuodesta 2024. Avustettaville hankkeille järjestetään yhteistilaisuus, jossa käydään läpi hankehallintointia ja luodaan hyvät käytännöt sille, että hankkeiden käytännön toimet hoidetaan asianmukaisesti. Käynnissä olevien ja valvottavien hankkeiden osalta niitä muistutetaan loppuraportoinnin menettelystä sekä viimeisten kustannusten aikataulutamisesta.

Alkuvuodesta 2024 suunnitellaan ja valmistellaan avustushaku, joka käynnistyy keväällä 2024.

Haun painopisteenä ovat:

- yhdyskuntajätevesistä vesiympäristöön ja jätevesilietteeseen päätyvien haitallisten aineiden vähentäminen,
- haitallisten aineiden vähentäminen ja riskienhallinta viestinnän ja ohjauksen avulla sekä
- rakennettujen taajamien hulevedet.

Vuoden 2024 aikana saatetaan loppuun Suomen ympäristökeskuksen hanke Hylkyjen saneeraus vesiensuojelun tehostamisohjelmassa. Alkuvuodesta 2024 kilpailutetaan panssarilaiva Ilmarisen saneeraus, johon on ohjelmasta varattu 1,3 milj. €. Hylky-ohjausryhmän toimikautta jatketaan Ilmarisen saneerauksen mahdolliseen toteutumiseen saakka eli vuoden 2024 loppuun.

Vuodesta 2024 alkaen Hylkyjen seuranta -toiminnan on tarkoitus jatkaa ympäristöministeriön ilmasto- ja ympäristönsuojeluosaston (ISO) ympäristövahinkojen ehkäisemiseen varatulla määrärahalla. Jatkossa yksittäisten hylkyjen varsinaiseen saneeraukseen haetaan määrärahaa erikseen valtion talousarviosta asian tullessa ajankohtaiseksi.

Keväällä 2024 suunnitellaan, kuinka haitta-aineet hallintaan -teemassa edistetään jatkossa myös pohjavesien suojelua sekä merenhoidon roskaantumisen vähentämisen toimenpiteitä erityisesti Saaristomeren alueella.

3.5 Saaristomeri

Vuoden 2024 kevään aikana laaditaan Saaristomeri-ohjelman työsuunnitelma vuosiksi 2024–2027. Suunnitelmaan sisällytetään Saaristomeren tilan parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja pilottialueita koskevat tieto-osiot. Suunnitelman rinnalla valmistellaan toimenpiteiden toteutuksen aikataulu, toimien vastuunjako ja kustannusarvio. Työsuunnitelmaa päivitetään 2–3 kertaa vuodessa toimeenpanon edetessä.

Huhti-toukokuussa käynnistetään kolmen pilottialueen toiminta (Paimionjoen ja Aurajoen valuma-alueet ja Kemiönsaari). YMI Mykkäsen ja MMI Essayahin vierailevat Saaristomeren valuma-alueella 14.5.24 osallistaakseen alueen toimijoita ja edistääkseen Saaristomeren tilan parantamista ja ravinteiden kierrätystä.

Ahti-ohjelman muiden teemojen alla toteutetaan Saaristomerelle tärkeitä toimia. Maan rakenne kuntoon -teeman toimet, kuten kipsin levitys ja viljelysmaan kunnosta huolehtiminen pitkällä aikavälillä ovat keskeisiä toimia maatalouden kuormituksen hillitsemiselle. Resurssit talteen ja käyttöön -teemassa toteutetaan Saaristomerelle painottuvia täsmätoimia jätevesien ravinteiden poistoon ja kierrätykseen samoin kuin Haitta-aineet hallintaan -teeman alla roskaantumisen torjunnan toimia.

Saaristomeri-työn koordinoimiseksi YM:n, MMM:n ja VAR-ELY:n välillä, jatketaan pilottialueisiin ja Saaristomeren työsuunnitelmaan keskittyneen epämuodollisen virkamiestyöryhmän työskentelyä.

Edellytyksiä hakea Saaristomeren hot spotin poistoa vuonna 2025 alkaen analysoidaan poiston kriteereitä vasten. Mikäli edellytykset täyttyvät ja ravinnekuormituksen väheneminen voidaan osoittaa, syyskuuhun 2024 mennessä laaditaan HELCOM:lle esitys Saaristomeri-työstä ja hot spotin poiston hakemuksesta HELCOMin Source to Sea -ryhmän lokakuun kokoukselle. Tavoitteena olisi varsinaisen poistohakemuksen jättäminen keväällä 2025 siten, että HELCOM tekisi päätöksen asiassa (Source to Sea, HELCOM HOD, HELCOM-vuosikokous) maaliskuuhun 2027 mennessä.

Liite 1. Tarkennettu työsuunnitelma vuodelle 2024

	Vuoden 2024 tehtävät	Tavoiteaika	Vastuuhenkilö	Muut henkilöt/muu resurssi	Tunnusmerkit
Yleiset					
Ohjelmadokumenttien päivitykset	Työsuunnitelman päivittäminen vuodelle 2024	5/24	Laamanen, Malila	Ydinryhmä	Työsuunnitelma päivitetty aikataulussa.
Ohjelmadokumenttien päivitykset	Päivittyvän Ahti -budjetin perustaminen	5/24	Malila, Laamanen	Ydinryhmä	Budjetti laadittu aikataulussa, päivitys tehdään säännöllisesti
Ohjelmadokumenttien päivitykset	Vuosiraporttirungon laatiminen Vuosisraportti 2024	10/24 3/25	Laamanen ja Malila	Ydinryhmä	Vuosiraporttirunko valmisteltu, vuosiraportti tehty aikataulussa
Ohjelman suunnittelun ja toteutuksen tukeminen	Ohjelman käsittely ministeriöiden välisessä työryhmässä, työskentelytiheys ja tapa määritellään kevään 24 aikana	8–12/24	Bäck, Laamanen	Ydinryhmä	Ennakoiva kokouskalenteri, työryhmän muistiot
Ohjelman toteutuksen tukeminen	Ohjelmatyöryhmän työskentely noin kuukauden välein	1–12/24	Malila, Laamanen	Ydinryhmä ja ohjelmatyöryhmän muut jäsenet (mm. Kangas, Parviainen, Liljaniemi, Rinne, Ahonen, Werdi)	Ketterät ja joustavat toimintatavat, tilannekatsaukset ja muistiot Teamsissä
Ohjelman toteutuksen tukeminen	Ydinryhmän työskentely noin kahden viikon välein	1–12/24	Malila, Laamanen	Ydinryhmä	Tilannekuvaa ohjelman edistymisestä ylläpidetty, muistiot Teamsissä
Ohjelman toteutuksen ja suunnittelun tukeminen	Vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmaryhmän kokoukset 4 kertaa vuodessa	1–12/23	Laamanen	Ydinryhmä	Ohjelma saa palautetta ja sen toiminta liittyy tiiviimmin vesien- ja merenhoidon suunnitteluun.
Ohjelmayhteistyö	Yhteistyö MMM:n johtaman Valuma-aluelähtöisen vesienhallinnan valtakunnallisen ohjausryhmän kanssa	6–12/24	Laamanen Olin	Ydinryhmä ja MMM	Yhteistyö ja tiedonvaihto ohjausryhmän kokouksissa ja vesienhallinnan tiekartan toimeenpanossa
Ohjelmayhteistyö	Yhteistyö HELMI –ohjelman kanssa viestinnässä ja sidosryhmäyhteistyössä	1–12/24	Jäänheimo	Ydinryhmä ja Keto	Yhteiset uutiskirjeet ja sidosryhmätilaisuudet
Ohjelmayhteistyö	Yhteistyö NOUSU-ohjelman kanssa	1–12/24	Olin	Ydinryhmä ja MMM	Yhteistyö ja tiedonvaihto projektiryhmän kokouksissa ja avustushakujen suunnittelussa
Ravinnekuormitus kuriin					
	Avustushakemusten arviointi ja määrärahasiisitykset	3/24	ELY-keskukset	Jäänheimo, Olin, Keto, Hjerpe, Gustafsson	Toimivilla kriteereillä priorisoidut tavoitteita tukevat hankkeet

	Määrärahaesitysten arviointi	3/24	Jäänheimo	Hjerppe, Olin, Rinne, Keto	Valtakunnallisesti priorisoidut tavoitteita tukevat hankkeet
	Määrärahapäätös ELY-keskuksille	3/24	Rinne	Jäänheimo, Malila	Määrärahakirje aikataulussa
	Hankkeiden toteutumisen arviointi	2/24	ELY-keskukset	Olin, Jäänheimo	Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
	Määrärahapäätös ELY-keskusten verkostoitumistyöhön ja koulutusohjelmaan (lainsäädäntö)	2/24	Rinne	Jäänheimo	Alueellinen yhteistyö vakiintuu ja toimii tehokkaasti laaja-alaisempien, valuma-aluelähtöisten hankkeiden edistämiseksi
	Ohjeistus seuraavan avustushaun avaamiseen ELY-keskuksille	8/24	Jäänheimo	Rinne, Olin, Hjerppe, Ahonen Kunnostuksen toteutusryhmä	Selkeä ohjeistus ELY-keskuksille; tiedottaminen sidosryhmille
	Hankehaun toteutus	11/24	ELY-keskukset		Selkeästi ohjeistettu haku avoimna, hakijoiden neuvonta
	Hankkeiden arviointi	1–2/25	ELY-keskukset		Toimivilla kriteereillä priorisoidut tavoitteita tukevat hankkeet
	Kunnostuksen toteutusryhmän työskentely (päättyy kesäkuussa 2024)	1–6/24	Jäänheimo	Olin, Uusheimo, SYKE	Hankkeen etenevät aikataulussa, seuranta-kriteerit käyttöön ja uusia hanke-esityksiä arvioidaan yhtenäisin kriteerein, viestintä, jatkotyöskentelyn suunnittelu
	Hankkeiden seuranta	1–12/24	Uusheimo, SYKE	Olin Jäänheimo	Toteutetaan hankkeiden seuranta kriteerien mukaisesti. Toteutetaan yhteenvetävä analyysi kesällä 2024
	ELY-keskusten tuki ja ohjaus	1–12/24	Jäänheimo	Rinne, Werdi, Uusheimo (SYKE)	Vastataan tuki- ja ohjauspyyntöihin nopeasti; järjestetään tarpeen mukaan lisäkeskustelutilaisuuksia/työpajoja ajankohtaisten teemojen ympärille
	Vesistö-kunnostusverkoston toiminnan ohjaus osana vesien- ja merenhoidon koordinaatiota SYKE:ssä (suunnitteluryhmän toiminta loppui 2023)	1–12/24	Jäänheimo	Olin	Sidosryhmäyhteistyön ja -tiedonvaihdon ylläpitäminen ja vahvistaminen
	Vesialan osaamisen kehittämishankkeen ohjausryhmätyöskentely	1–12/24	Jäänheimo	Olin, SYKE	Kunnostusmenetelmäkoulutuksen moduulin sisällön suunnittelu, yleinen ohjaus ja vaikuttaminen, hallinnollinen valvonta
	Alusveden suodatushankkeen SYKE) valvonta ja muut kunnostukset T&K toimet	1–12/24	Jäänheimo	Olin, Keto	Hankkeen toteutuksen valvonta, seuranta ja raportointi sekä tuloksista viestiminen
	Yhteistyö Helmi-ohjelman pienvesi- ja rantaluonto teeman kanssa	1–12/24	Keto	Jäänheimo	Yhteiset webinaarit, aamukahvitilaisuudet ja hankkeiden seuranta, pienvesi- ja rantaluontoverkoston kokouksiin osallistuminen
	Käynnissä olevien hankkeiden valvonta	1–12/24	POPELY	VARELY EPOELY (Helkimo)	Hankkeiden eteneminen työsuunnitelmiansa ja aikataulujensa mukaisesti

				Jäänheimo Olin	
	Valuma-aluepilotit	1–12/24	VARELY POPELY SYKE	Olin Jäänheimo	Valuma-aluepilotit etenevät aikataulussa ja SYKE tukee valuma-aluepilottien toteuttamisesta. Pilottien etenemisestä viestitään suunnitelman mukaisesti.
	Vesienhallintahankkeiden seuranta	1–12/2024	POPELY	VARELY EPOELY Jäänheimo Olin	Toteutetaan hankkeiden seuranta kriteerien mukaisesti
	ValumaVesi-hankkeen ohjaus ja ohjausryhmätyöskentely	1–12/24	Keto	Olin Jäänheimo	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahapäätösten mukaan
	ValumaVesi-hankkeen raportointi	12/2024	Valkama SYKE	(Helkimo) Olin Jäänheimo	Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
	Valuma-aluesuunnittelun tiekartta; toteutussuunnitelman laatiminen ja toimeenpanon edistäminen YM/MMM	1–12/2024	MMM	(Helkimo) Olin Jäänheimo Keto	Tiekartta valmistunut 02/24 ; varmistetaan toimeenpanon käynnistäminen ja jalkauttaminen sidosryhmien toiminnan suunnitteluun ja hankerahoitukseen sekä alueverkostotoiminnan kehittämiseen
Resurssit talteen ja käyttöön					
	Käynnissä olevien ja käynnistyvien hankkeiden valvonta	1–12/2024	Nissinen	Malila, Feasib Oy	Hankkeiden eteneminen työsuunnitelmiansa ja aikataulukensa mukaisesti
	Jatkuvan avustushaun järjestäminen	1–6/2024 (7–12/2024)	Nissinen	Malila, Heikkinen	Neljännesvuosittaiset hakukierrokset toteutettu
	Hankkeiden arviointi ja avustuspäätökset	1–6/2024 (7–12/2024)	Nissinen	Malila, Kangas, Heikkinen, Jäänheimo	Arviointi ja päätökset toteutettu jaksoittain hakemusten saapumisen mukaan, vähintään neljännesvuosittain.
	Saaristomeri – puhdistamoiden tehostaminen	2–6/2024	Heikkinen	Nissinen, Kangas, Malila	Selvitys toimien kohdentamisesta pienille keskitetyille puhdistamoille käynnistetty
	Saaristomeri – puhdistamoiden tehostaminen	7–12/2024	Heikkinen	Nissinen, Kangas, Malila	Selvitys kehitystarpeista ja/tai kohdennettu neuvonta pienille keskitetyille puhdistamoille käynnistetty
	Vesien ravinteet -hakuteeman lisääminen avustushakuun sekä viestintä	4–6/2024	Nissinen	Heikkinen, Jäänheimo, Olin, Malila	Haun toteuttaminen, viestintätoimet
	Viestintäsuunnitelma teemalle	2/2024	Ahonen	Nissinen, Heikkinen	Teeman viestintätoimet viety osaksi ohjelman viestintäsuunnitelmaa
	Viestinnän toteuttaminen	2–12/2024	Nissinen	Heikkinen, Ahonen, Malila	Tiedotteita/uutisia/näkökulmakirjoituksia julkaistu suunnitelman mukaisesti.

	Tapahtumien järjestäminen	5–9/2024	Nissinen	Malila	Infotilaisuus uusille hankkeille valvontakonsultin kanssa
	Tapahtumien järjestäminen	8–12/2024	Nissinen	Heikkinen, Malila	Osallistuminen ohjelman yhteisten sidosryhmätilaisuuksien järjestämiseen
	Osallistuminen tapahtumiin ja sidosryhmätilaisuuksiin	1–12/2024	Nissinen	Malila, Heikkinen	Osallistuminen keskeisiin alan tilaisuuksiin, esitykset sopivissa tilaisuuksissa.
	Vaikutusarviointi vuosille 2020–2023	1–11/2024	Malila	Nissinen, Heikkinen	Toteuttajan valinta 3/2024; arviointi toteutettu viimeistään 11/2024
	Maan rakenne kuntoon				
Kipsihankkeen toteutus	Kipsi-hankkeen raportointi 2023	2/24	Kolari, VARELY	Keto	Vuosiraportti saatu ja käyty läpi
	Kipsi hankkeen ohjausryhmä	1–12/24	Laamanen Heikkinen	Kolari, VARELY	Kipsihankkeen ohjausryhmä jatkaa toimintaa
	Kipsihankkeen ja Kipsi 2.0 hankkeen määrärahat VARELYlle	5/24	Rinne	Heikkinen	Raha-asiainneuvottelukunnan käsittely tarvittaessa ja määrärahan osoitus aikataulussa
	Kipsihaku viljelijöille	1–12/24	Kolari, VARELY		Kipsihaku ja tukipäätökset toteutetaan aikataulussa
	Kipsin levitys pelloille		Urakoitsijat	VARELY	Kipsin levitys toteutuu hakemusten mukaisesti.
	Hankesuunnitelman toteutus	1–12/24	Kolari, VARELY	Hankkeen ohjausryhmä	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahapäätösten mukaan
	KIPSI-ohjausryhmän työskentely	1–12/24	Laamanen	Rinne Heikkinen Kolari, VARELY	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahapäätösten mukaan
	VARELYn tuki ja ohjaus	1–12/24	Heikkinen	Laamanen Rinne, Malila Werdi	Vastataan tuki- ja ohjauspyyntöihin nopeasti
	Raportointi	12/24	Kolari, VARELY		Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
Rakennekalkki ja kuitulietteet -hankkeiden jatko seuranta	Hankkeen ohjaus ja loppuraportoinnin valvonta	5/24	Heikkinen	Laamanen	Jatkohankkeen loppuraportin valvonta
	Loppuraportointi	5/24	Kämäri, SYKE		Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
Rakennekalkki, kuitulietteet ja kipsi jatkotoimenpiteiden suunnittelu ja rahoitus	Ain3 T&K-hankkeen toisen osan käynnistäminen ja rahoituspäätöksen teon jälkeen hankkeen ohjaus, ohjausryhmä työskentely sekä hankkeen ensimmäisen osan päätöksen vienti	1–12/24	Heikkinen	Laamanen Knaapi Rinne	Hankkeen toinen osa käynnistyy keväällä 2024, ohjausryhmä käynnistyy (kesä 2024) ja hanke jatkuu myös vuonna 2025. Hankkeen ensimmäinen osa saatetaan valmiiksi kuluvan vuoden loppuun mennessä.

Haitta-aineet hallintaan					
	Käynnissä olevien hankkeiden valvonta ja käynnistyvien hankkeiden valvonta	1–12/24	ESAELY	Kangas Olin	Hankkeiden eteneminen työsuunnitelmiensa ja aikataulujensa mukaisesti
	Ohjausryhmäyöskentely	1–12/24	Kangas	Olin Keto ESAELY	Priorisoidut hankkeet, päällekkäisen rahoituksen karsinta, oikea-aikainen viestintä
	Määrärahapäätös hankkeiden rahoitukseen	1/24	Olin Rinne	Kangas	Määrarahakirje aikataulussa
	Aloitustapaaminen hyväksytyille hankkeille	2/24	ESAELY	Kangas Olin	Hankkeiden osallistuminen
	Kaupunkivesiasetuksen päivittäminen	2–3/2024	Werde	Kangas, Koskela, Olin, Malila	EU:n yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksen vuoksi tehtävä ajantasaistaminen (tekninen muutos?)
	Uuden avustushaun suunnittelu ja toteuttaminen	2–6/2024	Kangas Olin	Malila, Nissinen ESA-ELY Ohry	Suunnitellaan ja toteutetaan vuonna 2025 vanhenevan määrärahan käyttöä teeman tavoitteiden edistämiseksi
	Hankkeiden arviointi	6–8/24	ESAELY ELYjen verkosto	Kangas, Olin, Malila, Nissinen Ohjausryhmä	Toimivilla kriteereillä priorisoidut tavoitteita tukevat hankkeet
	Suunnitellaan pohjavesien suojeluun sekä merenhoidon roskaantumisen vähentämiseen liittyen.	2–5/24	Olin, Malila	Gustafsson, Rinne, Nissinen	
	Hyllyt-hankkeen hankesuunnitelman toteutus	1–12/24	Kontto, SYKE	Parviainen, Bäck Keto	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahapäätösten mukaan
	Määrärahapäätös SYKelle Hylky II-hankkeen B-osioista	xx/24	Rinne	Parviainen, Bäck Keto	Määrarahakirje aikataulussa
	Yksityisen tahon toteuttaman hyllyn saneeraus- ja kilpailutuksen aloittaminen	2/24	Konsultti	SYKE Rajavartiolaitos Alueellinen pelastuslaitos	Kilpailutus käynnistynyt kevään 2024 aikana.
	Ohjausryhmäyöskentely	1–12/24	Bäck	Parviainen Keto Leskinen, YSO	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahapäätösten mukaan
	Raportointi	12/24	Kontto, SYKE	Parviainen	Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
Saaristomeri					
	Työsuunnitelma vuosiksi 2024–2027:n valmistelu	5/2024	Heikkinen, Laamanen	VARELY/Hillgren, MMM/Tiander ja Ahopelto	Työsuunnitelma on valmis ja sitä päivitetään 2–3 kertaa vuodessa
	Hallitusohjelman kirjausten toimeenpanon eteneminen PEYH-ministeriryhmässä	Avoinna	Laamanen, Heikkinen, Keto	MMM, LVM, TEM, SM	Koordinoidut esitykset valmisteltu ja pidetty ja saatu palaute PEYH:ltä

	Saaristomeren vaikuttavuuden seurantaohjelman valmistelu	3–10/2024	Liljaniemi, Laamanen	VARELY/Suomela, SYKE	Seurantaohjelma on valmis
	Saaristomeren HELCOM hot spot -poiston valmisteluasiakirjan ja PPT:n laatiminen	10/2024	Laamanen, Rinne	VARELY/Hillgren, Laurila, Jaakkola, Suomela	Hot spotin poistoa taustoittava valmisteluasiakirja ja PPT on valmis lokakuun Source to Sea -kokouksen käsittelyyn
Ohjelman seuranta					
	Raki-ohjelman vaikuttavuuden arviointi (2020–2023)	3–4/2024	Malila	Nissinen, Heikkinen	Vaikuttavuusarviointityö käynnistetty
	Vesiensuojelun tehostamisohjelman vuoden 2023 tulosten yhteenveto	4/24	Olin	Keto Jäänheimo	Kustannustehokas seurantaohjelma vuosi, väliraportoinnin ja ohjelmakauden raportoinnin tarpeisiin.
	Ahti-ohjelman seurantaohjelman suunnittelu ja toimeenpano	6–12/24	Liljaniemi Olin	Ohjelmatyöryhmä	Seurantatietoa kootaan systemaattisesti väliraportoinneissa ja muilla sovitulla menettelyillä
Ohjelman viestintä ja vuorovaikutus					
	Viestintäsuunnitelma 2024 valmis	6/24	Ahonen	Ahti ydinryhmä	Vuorovaikutuksen ja viestinnän tavoitteet ja toimet on yksilöity viestintäsuunnitelmassa (Kampus) , jota päivitetään tarpeen mukaan.